

De Gerechtsdeurwaarderswet

Op 15 juli 2001 is de Gerechtsdeurwaarderswet in werking getreden. Dit artikel besteedt, na een korte inleiding over een aantal veranderingen, met name aandacht aan het nieuwe tarievenstelsel voor ambtshandelingen. Ambtshandelingen zijn de taken die bij of krachtens de wet opgedragen zijn aan gerechtsdeurwaarders. Denk hierbij met name aan de betekening van dagvaardingen, executoriala titels en beslagleggingen. Tot slot behandelt dit artikel het nieuwe tuchtrecht, waarbij eveneens aandacht zal zijn voor de betekenis van de Nationale ombudsman als klachtinstantie.

Inleiding

Na een lange parlementaire behandeling is de Gerechtsdeurwaarderswet (Gdw) op 15 juli 2001 in werking getreden.¹ Op hoofdlijnen komt de nieuwe wet op het volgende neer:

- *Vrije vestiging.* De benoemingsregels op standplaatsen zijn afgeschaft. De gerechtsdeurwaarder is, onder voorwaarde van overlegging van een ondernemingsplan, in beginsel vrij zich in een bepaalde plaats te vestigen.
- *Landelijke bevoegdheid.* De bevoegdheid van de gerechtsdeurwaarder om ambtshandelingen te verrichten is niet meer beperkt tot het arrondissement waarin zijn plaats van vestiging is gelegen, maar tot het grondgebied van Nederland (artikel 3 lid 1 Gdw). De ministerieplicht, d.w.z. de verplichting om op verzoek ambtshandelingen te verrichten, blijft wel beperkt tot het arrondissement waar de gerechtsdeurwaarder is gevestigd (artikel 11 Gdw). Een gerechtsdeurwaarder uit Groningen is dus niet verplicht om een dagvaarding te betekenen in Maastricht.
- *Publiekrechtelijke beroepsorganisatie.* De Koninklijke Vereniging voor Gerechtsdeurwaarders (KVG) is vervangen door de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) waarvan alle gerechtsdeurwaarders van rechtswege lid zijn. De KBvG heeft de bevoegdheid om bij verordening beroeps- en gedragsregels vast te stellen, waaraan alle gerechtsdeurwaarders gebonden zijn (artikel 57 lid 2 Gdw).
- *Financieel toezicht.* Het Bureau Financieel Toezicht ziet, net als bij de notarissen, toe op de naleving van de financiële wetsbepalingen door gerechtsdeurwaarders.
- *Tarievenstelsel ambtshandelingen.* Het systeem van vaste tarieven voor ambtshandelingen is gedeeltelijk verlaten. De opdrachtgever

en de gerechtsdeurwaarder zijn vrij om prijsafspraken te maken. Voor de kosten die in rekening kunnen worden gebracht bij de schuldenaar blijven wel vaste tarieven gelden.

- *Wettelijk tuchtrecht.* Er geldt een tuchterspraak in twee instanties: de kamer voor gerechtsdeurwaarders en het gerechtshof te Amsterdam.

Het vervolg van dit artikel handelt over het tarievenstelsel voor ambtshandelingen en het wettelijk tuchtrecht.

Beperkte marktwerking tarieven ambtshandelingen

Met de inwerkingtreding van de Gerechtsdeurwaarderswet is het tarievenstelsel voor ambtshandelingen ingrijpend gewijzigd. De behoefte aan meer marktwerking heeft ertoe geleid dat er een tweeledig tarievenstelsel is ingevoerd, namelijk:

- vrije tarieven in de relatie opdrachtgever – gerechtsdeurwaarder, ook wel cliënttarieven genoemd;
- vaste bij AMvB bepaalde tarieven voor de kosten die voor rekening van de schuldenaar komen, ook wel schuldenaarstarieven genoemd.

Aanvankelijk nam de regering het advies over van de commissie Opstelten² om een stelsel met maximumtarieven in te voeren.³ Dit zou hebben betekend dat de gerechtsdeurwaarder en de opdrachtgever, weliswaar gebonden aan een maximumtarief, vrij zijn om een prijs overeen te komen, die vervolgens bij inning van de vordering doorberekend wordt aan de schuldenaar. Tijdens de parlementaire behandeling is hierop door diverse fracties kritiek geuit, waarbij centraal stond dat de schuldenaar van een dergelijk systeem de dupe zou kunnen

worden. De schuldenaar is immers degene die de deurwaarderskosten veelal zal moeten betalen. Hij heeft echter geen invloed op de prijsafspraken die de gerechtsdeurwaarder en de opdrachtgever maken, terwijl dit voor een goede marktwerking een vereiste is.⁴

Het kabinet heeft deze kritiek ter harte genomen en bij nota van wijziging is het stelsel van maximumtarieven vervangen door vrije tarieven in de relatie opdrachtgever – gerechtsdeurwaarder en vaste bij AMvB bepaalde tarieven voor de kosten die voor rekening van de schuldenaar komen.

Voor ambtshandelingen ter inleiding van een gerechtelijke procedure geeft artikel 240 Rv⁵ de wettelijke basis voor de hoogte van de tarieven: 'Kosten terzake van ambtshandelingen, verricht door gerechtsdeurwaarders, worden berekend overeenkomstig bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde tarieven.' Voor ambtshandelingen in de executiefase, is in artikel 434a Rv een soortgelijke bepaling opgenomen.

Het voordeel van vaste schuldenaartarieven is, dat deze kosten eenduidig zijn en niet door bepaalde ondoorzichtige markteffecten omhoog gedreven kunnen worden. Het is ook beter controleerbaar of de gerechtsdeurwaarder de kosten juist berekend heeft.

Aan het vrijlaten van de tarieven in de relatie opdrachtgever – gerechtsdeurwaarder is echter ook een risico verbonden. Het is immers mogelijk dat de gerechtsdeurwaarder met de opdrachtgever overeenkomt dat hij geen of slechts minimale kosten in rekening brengt. Voor de gerechtsdeurwaarder betekent dit dat zijn inkomsten geheel afhankelijk zijn van de mogelijkheid om de vordering te innen, want dan kan hij de schuldenaartarieven in mindering brengen op de executieopbrengst. Dit kan voor de gerechtsdeurwaarder een extra stimulans zijn om allerlei executie maatregelen te nemen. In het vroegere systeem kwamen de kosten, wanneer de vordering niet geïnd kon worden, voor rekening van de opdrachtgever. De opdrachtgever werd hierdoor getemperd in zijn wil om de vordering geïnd te krijgen. Wanneer minimale of geen kosten voor rekening van de opdrachtgever komen, zal dit remmend effect verdwijnen.

Het is voor een goede uitoefening van het deur-

waardersambt en de daaraan verbonden wettelijke taken van groot belang dat een gerechtsdeurwaarder een onafhankelijke positie inneemt tussen degene die zijn ministerie inroept (de opdrachtgever) en degene tegen wie hij zijn ministerie uitoefent (de schuldenaar). De onpartijdigheid van de gerechtsdeurwaarder staat al lange tijd onder druk, omdat de gerechtsdeurwaarder voor zijn inkomsten afhankelijk is van de opdrachten die hij verwerft en omdat hij zich naast zijn ambtelijke werkzaamheden ook bezig houdt met incassowerkzaamheden en het verlenen van rechtsbijstand. Door deze dubbele pet komt het belang van de opdrachtgever snel voorop te staan.

Met het loslaten van de tarieven tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder komt deze onafhankelijkheid nog verder onder druk te staan, omdat de opdrachtgever door deze marktwerking een sterkere positie inneemt ten opzichte van de gerechtsdeurwaarder. Met de invoering van de landelijke bevoegdheid van de gerechtsdeurwaarder wordt dit nog versterkt omdat de opdrachtgever voor de keuze van de gerechtsdeurwaarder niet meer gebonden is aan het arrondissement waar de schuldenaar woont. Met name grote opdrachtgevers zullen waarschijnlijk met verschillende deurwaarderskantoren onderhandelen over de prijs, met het gevolg dat de gerechtsdeurwaarder nog meer z'n best moet doen om een nieuwe opdrachtgever binnen te halen en te houden.

Een kritische gerechtsdeurwaarder uit zijn vrees in de Volkskrant voor de gevolgen van de vrije markt: 'Je wordt gedwongen ze het vel over de neus te halen, omdat je moet scoren voor de opdrachtgever. Voordat je het weet, ontnem je wanbetalers de kans om op te krabben. Dan komen ze in een vicieuze cirkel.'⁶ De praktijk zal het leren.

Hoogte schuldenaartarieven

De Staatssecretaris van Justitie heeft bij de totstandkoming van de Gerechtsdeurwaarderswet een commissie ingesteld, met de opdracht om advies uit te brengen welke ambtshandelingen van een schuldenaartarief moeten worden voorzien en hoe hoog deze tarieven moeten zijn. Deze commissie Van der Winkel heeft een kostprijsonderzoek laten doen en heeft op basis daarvan een concept-AMvB ge-

maakt.⁷ Deze AMvB is grotendeels door de regering overgenomen en mag worden aangehaald als Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders⁸, in het vervolg van dit artikel Besluit genoemd. Het Besluit is een stuk eenvoudiger qua opzet dan het voorheen geldende Deurwaardersreglement, omdat diverse tarieven zijn samengevoegd.

De tarieven voor de belangrijkste ambtshandelingen zijn (artikel 2 Besluit):

- dagvaarding: € 65,18;
- betekening van een titel: € 62,73;
- overbetekening diverse beslagen: € 55,18;
- beslag op roerende zaken: € 85,73;
- beslag onder derden, anders dan op periodieke betalingen: € 136,60;
- beslag onder derden op periodieke betalingen, (niet t.b.v. verhaal tot alimentatie): € 97,24;
- beslag tot verhaal van alimentatie: € 83,03;
- aanslaan van biljetten voor aankondiging van openbare verkoop: € 64,48;
- executoriale openbare verkoop van roerende zaken: € 225,67;
- gedwongen ontruiming van onroerende zaken: € 168,60.

De vermelde tarieven hebben blijkens artikel 1 van het Besluit eveneens betrekking op de rechtstreeks met de ambtshandeling samenhangende voorbereidende, uitvoerende en afrondende werkzaamheden die voor een goede verrichting van de ambtshandeling noodzakelijk zijn. Zo omvat het beslag onder derden onder andere ook de volgende werkzaamheden:

- verzoek opgave bronnen van inkomsten (artikel 475g lid 1 Rv);
- afschrift verklaring derde-beslagene aan geëxecuteerde (artikel 476b lid 3 Rv);
- opgave hoogte beslagvrije voet aan geëxecuteerde (artikel 475g lid 1 Rv);
- opgave executiekosten aan derde-beslagene (artikel 477 lid 2 Rv).

Kosten voor deze met de ambtshandeling samenhangende werkzaamheden kunnen dus niet apart bij de schuldenaar in rekening worden gebracht.⁹ Een uitzondering wordt gemaakt voor de inning van gelden voor beslag op een periodiek inkomen. Voor deze werkzaamheden mag een gerechtsdeurwaarder, zoals verderop in dit artikel zal blijken, maandelijks kosten in rekening brengen.

De tarieven voor ambtshandelingen zijn ten opzichte van de voor 15 juli 2001 geldende tarieven behoorlijk verhoogd. Op zich is dit begrijpelijk nu de tarieven uit het voorheen geldende Deurwaardersreglement sinds 1992 niet zijn geïndexeerd. Artikel 14 van het Besluit voorziet wel in een jaarlijkse indexering van de tarieven.

Ik heb echter de indruk dat de tarieven wel erg fors zijn verhoogd. Uit een rekenvoorbeeld verderop in dit artikel blijkt dat de kosten van betekening en tenuitvoerlegging van een dwangbevel door beslag op een uitkering te leggen, neerkomen op € 389,31 (in guldens f 857,93), inclusief BTW. Ik heb deze voorbeeldberekening vergeleken met een berekening op basis van het voorheen geldende Deurwaardersreglement, waaruit bleek dat er sprake is van een stijging van de kosten met ruim 40%. Dit zal wellicht de nodige consequenties hebben voor mensen die in een problematische schuldsituatie verkeren en die om een of andere reden niet in aanmerking kunnen komen voor de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). Met elke executiemaatregel lopen de kosten snel op, waardoor het lastiger wordt om uit de financiële problemen te komen.

Gestaakte ambtshandeling

De hierboven vermelde tarieven, behalve voor de dagvaarding, mag de gerechtsdeurwaarder op basis van artikel 4 van het Besluit slechts voor de helft in rekening brengen, wanneer:

- de ambtshandeling geen doorgang vindt, omdat de schuldenaar vrijwillig aan zijn verplichting voldaan heeft, en;
- de gerechtsdeurwaarder ter plaatse van de uitvoering van de desbetreffende ambtshandeling is getreden.

Deze laatste voorwaarde stelt voor de schuldenaar veilig dat er een controleerbaar begin van uitvoering van de ambtshandeling moet zijn en voorkomt dat de gerechtsdeurwaarder kosten in rekening brengt, terwijl hij nog moet presenteren.¹⁰

In het geval van beslag op roerende zaken is het op zich voor te stellen dat de gerechtsdeurwaarder ter plaatse komt om beslag te leggen en de schuldenaar dit voorkomt door alsnog aan zijn verplichting te voldoen. De gerechtsdeurwaarder dient dan immers een aantal handelingen te verrichten, waaronder het in een

proces-verbaal nauwkeurig omschrijven van de in beslag genomen zaken (artikel 443 Rv). Bij de betekening van een executoriale titel bijvoorbeeld, is het wat moeilijker voor te stellen dat er sprake kan zijn van een staking van een ambtshandeling. Dit zou dan als volgt moeten gaan: De gerechtsdeurwaarder wil de executoriale titel overhandigen, maar de schuldenaar neemt het niet in ontvangst en voldoet alsnog aan zijn verplichting. Dit vereist wel de nodige kennis bij de schuldenaar, want zodra hij de papieren in ontvangst neemt, is de ambtshandeling voltooid.

Na vergeefse poging voltooide ambtshandeling

Bij een drietal ambtshandelingen mag de gerechtsdeurwaarder het tarief met een vast bedrag verhogen, wanneer hij de ambtshandeling na een of meerdere vergeefse pogingen alsnog voltooid.

– Betekening van een exploit in de executiefase (artikel 8 lid 1 Besluit). Wanneer de gerechtsdeurwaarder een exploit in de executiefase aan het laatste aan de opdrachtgever bekend geworden adres van de schuldenaar wil betekenen en dit, ondanks verificatie bij het bevolkingsregister, een of meerdere keren niet lukt, dan mag hij het schuldenaarstarief met € 20,07 verhogen wanneer hij het exploit uiteindelijk wel aan het juiste adres betekent. Voorwaarde is wel dat de gerechtsdeurwaarder op het exploit de data vermeldt waarop de gegevens zijn geverifieerd aan de hand van gegevens uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA) en waarop betekening aan dat adres niet mogelijk is gebleken. Het gaat hier dus om de situatie dat de schuldenaar zowel de schuldeiser als de gemeentelijke basisadministratie zijn huidig adres niet heeft doorgegeven.

De verhoging van het schuldenaarstarief geldt alleen voor de executiefase en niet voor de procesleidende fase. Volgens de commissie Van der Winkel behoort het risico dat bijvoorbeeld een dagvaarding niet aan het door de opdrachtgever opgegeven adres kan worden uitgebracht voor rekening en risico van de opdrachtgever te blijven. De opdrachtgever wordt geacht de juiste gegevens aan de gerechtsdeurwaarder te verstrekken en mocht de woonplaats of werkelijke verblijfplaats onbekend zijn, dan is het openbaar exploit het aangewezen instrument.¹¹

– Executoriaal beslag op roerende zaken (artikel 8 lid 2 Besluit). Wanneer de gerechtsdeurwaarder beslag op roerende zaken wil leggen en hij de schuldenaar schriftelijk heeft bericht wanneer hij komt en met welk doel, kan het gebeuren dat de schuldenaar niet aanwezig is om de gerechtsdeurwaarder binnen te laten. Wanneer het na een of meerdere vergeefse pogingen uiteindelijk wel lukt om beslag op roerende zaken te leggen, mag het schuldenaarstarief worden verhoogd met € 40,39.

Op zich kan de gerechtsdeurwaarder, wanneer de deuren gesloten zijn of de opening daarvan geweigerd wordt, onder toezicht van de burgemeester of een politiefunctionaris die tevens hulpofficier van Justitie is, zich de toegang tot elke plaats verschaffen (artikel 444 Rv). De kosten voor het openbreken van de sloten kan hij dan op basis van artikel 9 van het Besluit als verschotten in rekening brengen bij de schuldenaar. Van de gerechtsdeurwaarder mag echter worden verwacht dat hij niet al te snel van de bevoegdheid om zonder toestemming de toegang tot de woning te verschaffen gebruik maakt. Hij dient volgens een circulaire van de Staatssecretaris van Justitie een zorgvuldige afweging te maken tussen het huisrecht van de schuldenaar en het doel waartoe wordt binnengetroden.¹² Het ligt dan ook veelal in de rede dat de gerechtsdeurwaarder bij afwezigheid van de schuldenaar nog een tweede poging onderneemt om beslag te leggen. Hier voor mag hij dus eenmalig extra kosten in rekening brengen.

– Gijzeling (artikel 8 lid 2 Besluit). Dezelfde regeling als voor beslag op roerende zaken geldt voor gijzeling. De verhoging bedraagt dan € 78,98.

Kosten voor inning van gelden

Een belangrijk deel van de werkzaamheden van de gerechtsdeurwaarder bestaat uit het innen van gelden. Tijdens de executiefase geldt als uitgangspunt dat de kosten voor inning van de executieopbrengst onderdeel uitmaakt van het schuldenaarstarief dat geldt voor de verrichte ambtshandeling. Dus wanneer een gerechtsdeurwaarder bijvoorbeeld beslag op een bankrekening legt, mag hij naast het tarief dat geldt voor beslag onder derden geen extra kosten in rekening brengen voor het innen van het banksaldo.

Er geldt een uitzondering voor het veelvoorkomende executoriaal derdenbeslag op vorderingen tot periodieke betalingen. De gerechtsdeurwaarder mag dan op basis van artikel 3 van het Besluit maandelijks extra kosten in rekening brengen voor de inning, verdere tenuitvoerlegging en verdeling van de opbrengst van het beslag, namelijk:

- bij enkelvoudig derdenbeslag: € 8,30;
- bij twee samenlopende derdenbeslagen: € 13,22, en;
- voor ieder daarop volgend derdenbeslag: € 4,92 per beslag.

Volgens de toelichting op artikel 3 van het Besluit zien deze kosten op diverse extra werkzaamheden die verricht moeten worden bij executoriaal derdenbeslag op vorderingen tot periodieke betalingen, ondermeer:

- berekenen en eventueel aanpassen van de beslagvrije voet (artikelen 475d lid 7 en 475g lid 1 Rv);
- schriftelijke opgave van de executiekosten aan de derde (artikel 477 lid 2 Rv);
- doorgaans maandelijks innen van de door de derde betaalde geldsommen (artikel 477 lid 1 Rv);
- uitbetalen van de netto opbrengst aan de executant (artikel 480 lid 1 Rv);
- in het geval van cumulatief beslag, het door de oudste beslaglegger voor alle beslagleggers innen en verdelen van de executieopbrengst (artikelen 478 en 480 lid 2 Rv).

Bij een beslag op een inkomen op bijstandsniveau zal gezien de hoogte van de kosten die maandelijks in mindering op de executieopbrengst worden gebracht, het vrij lang duren voordat een vordering voldaan zal zijn. Dit geldt te meer wanneer er sprake is van twee of meer samenlopende derdenbeslagen.

Verschotten

Soms moet een gerechtsdeurwaarder een derde inschakelen om een ambtshandeling op juiste wijze te kunnen verrichten. Denk bijvoorbeeld aan de slotenmaker bij beslag op roerende zaken of ontruiming, of aan verificatie van de adresgegevens bij de gemeentelijke basisadministratie. Op basis van artikel 9 van het Besluit mag de gerechtsdeurwaarder de kosten die hij hiervoor moet maken, verschotten genoemd, onder bepaalde voorwaarden doorberekenen aan de schuldenaar, namelijk:

- het verrichten van de werkzaamheden moet redelijkerwijze noodzakelijk zijn voor de vervulling van de ambtshandeling en de hoogte van de kosten moeten redelijk zijn (dubbele redelijkheid);
- de gerechtsdeurwaarder dient aan de voet van het exploit de verschotten te vermelden;
- de verschotten mogen niet eerder betrokken zijn in de berekening van de proceskosten of de bepaling van de kosten van tenuitvoerlegging.

De hoogte van sommige kosten is bij wettelijk voorschrift bepaald (zoals bijvoorbeeld GBA-informatie). Wanneer dit niet het geval is, gelden de volgende extra voorwaarden:

- de gerechtsdeurwaarder moet in het exploit verklaren dat het doen en het beloop van de verschotten voor de goede verrichting van de ambtshandeling noodzakelijk waren en dat hij geen rechtstreeks of middellijk belang heeft in de onderneming die de kosten factureerde;
- de gerechtsdeurwaarder dient een afschrift van de factuur van de verschotten aan het exploit te hechten.

In de praktijk komt het nogal eens voor dat een gerechtsdeurwaarder gebruik maakt van een handelsinformatiebureau om informatie over de schuldenaar te verkrijgen over de mogelijkheden tot verhaal van de vordering. Handelsinformatiebureaus zijn bedrijven die gespecialiseerd zijn in het verzamelen van met name financiële gegevens over debiteuren, waarbij nogal eens gebruik gemaakt wordt van onoorbare methoden, zoals het informeren bij de bureaus van de debiteur, bij uitkerende instanties e.d.¹³

Het is hier de vraag of de gerechtsdeurwaarder de kosten van het inschakelen van een handelsinformatiebureau als verschotten in rekening mag brengen bij de schuldenaar. Volgens de commissie Van der Winkel zijn deze kosten niet aan een concreet exploit gerelateerd, maar verbonden aan het gehele dossier. Deze kosten kunnen dan niet als verschotten worden doorberekend aan de schuldenaar.¹⁴ Het gaat hier immers niet om kosten voor werkzaamheden die voor de vervulling van een concrete ambtshandeling noodzakelijk zijn. Het begrip 'noodzakelijk' moet dus beperkt worden uitgelegd.

Uit een redactioneel artikel in het tijdschrift *Executief* blijkt dat veel gerechtsdeurwaarders hier anders over denken. De redenering is als volgt: 'Natuurlijke personen zijn verplicht hun inkomstenbron op te geven aan de gerechtsdeurwaarder die daarom vraagt. Om beslag op het inkomen van een schuldenaar te leggen is het op z'n minst noodzakelijk dat bekend is waar iemand werkt of van wie hij een uitkering geniet. Als de schuldenaar dat niet zelf opgeeft, noodzaakt hij op die manier de executerend gerechtsdeurwaarder om daarnaar te informeren'.¹⁵

Op zich klinkt deze redenering plausibel. De kosten zijn noodzakelijk om beslag op een periodiek inkomen te leggen en ze zouden dan als verschotten op de schuldenaar verhaald moeten kunnen worden. Echter, wanneer het gaat om het inwinnen van informatie om beslag onder derden te kunnen leggen, dan ontleent de gerechtsdeurwaarder hiertoe met name de bevoegdheid aan artikel 475 g lid 3 Rv. Het inwinnen van deze informatie door de gerechtsdeurwaarder zelf moet op basis van artikel 1 van het Besluit worden beschouwd als rechtsreeks met de ambtshandeling (beslag onder derden) samenhangende voorbereidende werkzaamheden. Het tarief voor de ambtshandeling 'beslag onder derden' ziet mede op deze werkzaamheden, zodat een gerechtsdeurwaarder hiervoor geen extra kosten in rekening mag brengen. Wanneer een gerechtsdeurwaarder voor eigen werkzaamheden geen kosten in rekening mag brengen, dan spreekt het mijns inziens voor zich dat het inschakelen van een handelsinformatiebureau eveneens niet in rekening mag worden gebracht.

BTW

De gerechtsdeurwaarder dient aan de opdrachtgever omzetbelasting in rekening te brengen over het bedrag dat de opdrachtgever verschuldigd is. Wanneer de opdrachtgever zelf niet BTW-plichtig is¹⁶, denk bijvoorbeeld aan verhuurders, onderwijsinstellingen, banken, verzekeringsmaatschappijen en medische beroepen, kan hij de verschuldigde BTW niet verrekenen. In dat geval vormt de verschuldigde BTW voor de opdrachtgever een schadepost en mogen de schuldenaarstarieven op basis van artikel 10 van het Besluit met een percentage gelijk aan die van de BTW worden

verhoogd. De verhoging wordt slechts toegepast indien de opdrachtgever verklaart de BTW niet te kunnen verrekenen en de gerechtsdeurwaarder aan de voet van het exploit vermeldt dat de kosten om die reden zijn verhoogd. Eigenlijk zou de BTW-schade berekend moeten worden over het tarief dat tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder afgesproken is. Er is echter voor gekozen om de BTW-schade over het schuldenaarstarief te berekenen, omdat de schuldenaar geen invloed heeft op de afspraken tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder.

Geen kosten

Artikel 11 van het Besluit noemt een tweetal uitzonderingssituaties waarbij het schuldenaarstarief van een bepaalde ambtshandeling niet voor rekening van de schuldenaar moet komen, namelijk:

- het exploit waarbij een gebrek in een eerder exploit is hersteld. Het spreekt voor zich dat de kosten van een herstelexploit niet voor rekening van de schuldenaar moet komen.
- de ambtshandeling waartoe de opdrachtgever in de gegeven omstandigheden, waaronder zijn belangen, die van de schuldenaar en hetgeen in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is, naar het oordeel van de rechter in redelijkheid niet had kunnen besluiten.

Bij laatstgenoemde grond gaat het bijvoorbeeld om de situatie waarin de opdrachtgever zijn doel met aanzienlijk minder of goedkopere middelen had kunnen bereiken. De marginale redelijkheidstoets wordt aan de rechter voorbehouden omdat volgens de toelichting op het Besluit de gerechtsdeurwaarder veelal niet over voldoende gegevens zal beschikken om die beoordeling te kunnen maken. De gerechtsdeurwaarder mag dus niet zelf besluiten om in een bepaald geval de kosten niet door te berekenen aan de schuldenaar.

In de praktijk komt het echter vrij veel voor dat de gerechtsdeurwaarder van de opdrachtgever de 'vrije hand' krijgt. Het is dan de gerechtsdeurwaarder die, weliswaar namens de opdrachtgever, feitelijk zelf besluit of al dan niet een bepaalde ambtshandeling verricht moet worden. Bovendien is de gerechtsdeurwaarder op basis van artikel 10 van de Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders¹⁷ gehouden om geen onnodige kosten te

Voorbeeld kosten tenuitvoerlegging dwangbevel

De Informatie Beheer Groep (IBG) vordert op basis van artikel 3.27 lid 3 Wet studiefinanciering 2000 (Wsf) vanwege onterecht ov-kaartbezit over de maand oktober 2001 een bedrag ad € 136. Aangezien na aanmaning de vordering nog niet voldaan is, vaardigt de IBG krachtens artikel 8.3 Wsf op 3 januari 2002 een dwangbevel uit en laat deze door een gerechtsdeurwaarder betekenen en ten uitvoer leggen. De ex-student gaat alsnog niet over tot betaling van de vordering met het gevolg dat er beslag op zijn uitkering wordt gelegd. Het voor beslag vatbare deel van de uitkering bedraagt € 50 per maand. De volgende kosten mogen in rekening worden gebracht:

- Uitvaardiging dwangbevel			
hoofdsom (vergoeding wegens onterecht ov-kaartbezit)	€ 136,-		
wettelijke rente	€ 1,81		
wettelijke rente vanaf (03-01-'02) tot algehele afdoening	p.m.		
invorderingskosten (15% over hoofdsom + opeisbare rente)	€ 20,67		
BTW over invorderingskosten	€ 3,93 +		
			€ 162,41
- betekening dwangbevel (artikel 430 lid 3 Rv)	€ 62,73		
verhoging BTW	€ 11,92 +		
			€ 74,65
- verzoek opgave bronnen van inkomsten (artikel 475g lid 1 Rv)			...
- betekening proces-verbaal aan derde (artikel 475 Rv)	€ 97,24		
verhoging BTW	€ 18,48 +		
			€ 115,72
- overbetekening derdenbeslag geëxecuteerde (artikel 475i Rv)	€ 55,18		
verhoging BTW	€ 10,48 +		
			€ 65,66 +
			€ 418,44
- afschrift verklaring derde-beslagene aan geëxecuteerde (artikel 476b lid 3 Rv)			...
- opgave executiekosten aan derde-beslagene (artikel 477 lid 2 Rv)			...
- maandelijks kosten inning derdenbeslag	€ 8,30		
verhoging BTW	€ 1,58 +		
	€ 9,88		
- maandelijks voor beslag beschikbaar	€ 50,-		
kosten inning derdenbeslag	€ 9,88 -		
beschikbaar voor aflossing vordering	€ 40,12		
- kosten inning enkelvoudig derdenbeslag	€ 9,88		
aantal maanden inning derdenbeslag (€ 418,44 : € 40,12)	11 x		
totale kosten voor inning gelden derdenbeslag			€ 108,68 +
totaal te betalen			€ 527,12

Het te betalen bedrag aan deurwaarderskosten en BTW bedraagt:
 € 527,12 - € 136 - € 1,81 = € 389,31 (in guldens f 857,93)

De deurwaarderskosten incl. BTW zijn dus ruim drie keer zo hoog als de hoofdsom. Een vergelijking met de kosten die in rekening konden worden gebracht voor 15 juli 2001, met toepassing van het Deurwaardersreglement levert op dat de tarieven met de inwerkingtreding van de Gerechtsdeurwaarderswet in dit voorbeeld ruim 40% zijn gestegen!

maken. Voor de beoordeling hiervan is de tuchtrechtspraak de aangewezen weg.

Tuchtrechtspraak

In de artikelen 34 t/m 49 van de Gerechtsdeurwaarderswet is de tuchtrechtspraak geregeld. Naast de gerechtsdeurwaarder is ook de waarnemend-gerechtsdeurwaarder en de kandidaat-gerechtsdeurwaarder aan het tuchtrecht onderworpen (artikel 34 lid 1 jo. artikel 49 Gdw).¹⁸ Andere medewerkers die op een deurwaarderskantoor werkzaam zijn, vallen niet onder het tuchtrecht. Klachten dienen dan gericht te worden tegen de gerechtsdeurwaarder die voor de betreffende medewerker verantwoordelijk is.¹⁹

De norm waaraan wordt getoetst, is vermeld in artikel 34 lid 1 Gdw:

'De gerechtsdeurwaarder is aan tuchtrechtspraak onderworpen ter zake van enig handelen of nalaten in strijd met enige bij of krachtens deze wet gegeven bepaling en ter zake van enig handelen of nalaten dat een behoorlijk gerechtsdeurwaarder onderscheidenlijk kandidaat-gerechtsdeurwaarder niet betaamt.'

Een belangrijk referentiekader waaraan het handelen of nalaten van de gerechtsdeurwaarder kan worden getoetst, is de krachtens artikel 57 lid 2 Gdw vastgestelde Verordening

Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders

Artikel 2: De gerechtsdeurwaarder oefent zijn beroep zo uit dat zijn onafhankelijkheid en ambtelijke onpartijdigheid niet in gevaar komen.

Artikel 8: De gerechtsdeurwaarder oefent geen druk uit door het aankondigen van maatregelen, welke hij niet uit hoofde van zijn opdracht, de wet en de hem verstrekte titel daadwerkelijk kan nemen.

Artikel 10: De gerechtsdeurwaarder handelt nauwgezet en zorgvuldig in financiële aangelegenheden. Hij maakt geen onnodige kosten.

Artikel 13: Indien de gerechtsdeurwaarder goede gronden heeft om aan te nemen dat zijn cliënt in aanmerking komt voor gefinancierde rechtsbijstand, wijst hij deze cliënt op de mogelijkheid daartoe.

beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders.²⁰

De tuchtrechtspraak bestrijkt niet alleen de ambtelijke, maar ook de niet-ambtelijk werkzaamheden van de gerechtsdeurwaarder.²¹ Denk hierbij met name aan incassoactiviteiten en het verlenen van rechtsbijstand. Deze nevenwerkzaamheden mag de gerechtsdeurwaarder volgens artikel 20 Gdw verrichten, mits dit de goede en onafhankelijke vervulling van zijn ambt dan wel het aanzien daarvan, niet schaadt of belemmert.

De tuchtrechtspraak wordt in eerste aanleg uitgeoefend door een kamer voor gerechtsdeurwaarders, bestaande uit vijf leden, onder wie de voorzitter. Drie leden onder wie de voorzitter worden benoemd uit voor het leven benoemde leden van de rechtelijke macht. Twee leden worden benoemd uit de gerechtsdeurwaarders (artikelen 34 lid 2 jo. 35 Gdw).

De kamer voor gerechtsdeurwaarders neemt een tegen een gerechtsdeurwaarder gerezen bezwaar in behandeling hetzij op verzoek van de Minister van Justitie, hetzij op een bij de kamer ingediende klacht (artikel 37 lid 2 Gdw). Er is in de Gerechtsdeurwaarderswet geen termijn opgenomen waarbinnen een klacht moet worden ingediend. Een klacht zal in ieder geval binnen een redelijke termijn aanhangig moeten worden gemaakt, waarbij artikel 6 EVRM en de daarbij behorende jurisprudentie van betekenis zal zijn.²²

Wanneer de voorzitter van de kamer voor gerechtsdeurwaarders van oordeel is dat de klacht voor minnelijke schikking vatbaar is, roept hij partijen op om een minnelijke schikking te beproeven. Mocht dit niet lukken dan brengt hij de klacht alsnog ter kennis van de kamer om aldaar behandeld te worden (artikel 37 lid 3 Gdw).

De voorzitter kan klachten die kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond zijn en klachten die naar zijn oordeel van onvoldoende gewicht zijn, zonder nader onderzoek van de kamer zelf met een met redenen omklede beschikking afwijzen. Hiertegen kan binnen 14 dagen bij de kamer verzet worden aangetekend (artikel 39 Gdw).

Na een schriftelijke behandeling en een hoorzitting neemt de kamer voor gerechtsdeur-

waarders een beslissing. Indien de kamer de klacht geheel of gedeeltelijk gegrond verklaart, kan zij de volgende maatregelen opleggen (artikel 43 Gdw):

- berisping;
- berisping met aanzegging dat, indien nogmaals gehandeld wordt in strijd met de wet en gedragsregels, een geldboete, schorsing of ontzetting uit het ambt zal worden overwogen;
- geldboete van ten hoogste f 10.000;
- schorsing voor een periode van ten hoogste één jaar;
- ontzetting uit het ambt.

Tegen de kandidaat-gerechtsdeurwaarder kunnen slechts de eerste twee maatregelen worden opgelegd (artikel 49 aanhef onder b Gdw).

Ten opzichte van het vroegere tuchtrecht valt op dat de waarschuwing is verdwenen en dat voor de boete een maximum is gaan gelden. Een kostenveroordeling kan niet meer worden opgelegd en een gerechtsdeurwaarder kan nu voor maximaal een jaar worden geschorst.

De reikwijdte van het wettelijk tuchtrecht is veel groter. Het is van toepassing op alle gerechtsdeurwaarders en niet zoals vroeger het geval was slechts op de leden van de KVG. Een van de mogelijke maatregelen is dan ook ontzetting uit het ambt en niet zoals in het verleden ontzetting uit het lidmaatschap, waarbij de gerechtsdeurwaarder gewoon z'n werk kon blijven doen.

Tegen de beslissing van de kamer voor gerechtsdeurwaarders kan binnen dertig dagen hoger beroep worden ingesteld bij het gerechtshof Amsterdam (artikel 34 lid 3 jo. artikel 45 Gdw). Het hof kan de beslissing van de kamer voor gerechtsdeurwaarders bevestigen, hetzij met overneming, hetzij met verbetering van de gronden, dan wel geheel of gedeeltelijk vernietigen. Wanneer dit laatste het geval is, doet het hof hetgeen de kamer voor gerechtsdeurwaarders had behoren te doen (artikel 48 Gdw).

Tegen beslissingen van het gerechtshof is geen andere voorziening mogelijk dan cassatie in het belang der wet (artikel 34 lid 3 Gdw).

Ten tijde van het schrijven van dit artikel zijn er nog geen uitspraken van de kamer voor gerechtsdeurwaarders, laat staan van het ge-

rechtshof gepubliceerd. Om toch een beeld te krijgen om wat voor soort klachten het kan gaan, geef ik hieronder een aantal voorbeelden van uitspraken van de vroegere tuchtkamer en de kamer van beroep van de KVG. Niet vermeld zijn de vele uitspraken naar aanleiding van klachten van opdrachtgevers.

- De gerechtsdeurwaarder geeft in het proces-verbaal een omschrijving van de in beslag genomen zaken aan de hand van een waarneming door het raam. Is er dan nog wel sprake van een nauwkeurige omschrijving in de zin van artikel 443 lid 1 Rv?²³
- De gerechtsdeurwaarder verzoekt de werkgever van de schuldenaar om informatie, terwijl hij niet over een executoriale titel beschikt;²⁴
- De gerechtsdeurwaarder gaat niet in op het verweer van de schuldenaar, maar gaat door met het sturen van sommaties;²⁵
- Een gerechtsdeurwaarder stuurt een sommatie inzake een drie dagen oude vordering;²⁶
- Een gerechtsdeurwaarder stuurt een sommatie waarin hij maatregelen aankondigt die hij (nog) niet kan waarmaken;²⁷
- Een gerechtsdeurwaarder raadpleegt gegevens van de GBA, terwijl deze niet nodig zijn voor een ambtshandeling;²⁸
- Tenuitvoerlegging van een onjuist betekend vonnis;²⁹
- Tenuitvoerlegging van een niet betekend vonnis;³⁰
- Uitbrengen openbaar exploit, terwijl woonplaats bij GBA bekend is;³¹
- Een gerechtsdeurwaarder gedraagt zich intimiderend ten opzichte van de ouders van de schuldenaar.³²

De Nationale ombudsman

Met de komst van het wettelijk tuchtrecht is het de vraag of voor de Nationale ombudsman nog een taak is weggelegd om het handelen van gerechtsdeurwaarders te beoordelen.

Over de wijze van executie van geldvorderingen kan in bepaalde gevallen een klacht worden ingediend bij de Nationale ombudsman, waarbij voor wat betreft de beklagde een onderscheid gemaakt kan worden in:

- een klacht tegen een bestuursorgaan dat optreedt als schuldeiser;
- een klacht tegen het ambtelijk handelen van een gerechtsdeurwaarder.

Wanneer een bestuursorgaan als schuldeiser optreedt, kan over de wijze waarop een geldvordering geïnd wordt een klacht worden ingediend bij de Nationale ombudsman. Uiteraard mits het bestuursorgaan behoort tot die bestuursorganen over wiens gedragingen de Nationale ombudsman conform artikel 1a van de Wet Nationale ombudsman (WNo) bevoegd is te oordelen. Voorbeelden van uitspraken zijn:

- geen betalingsregeling mogelijk bij een sanctie op grond van de Wet administratief-rechtelijke handhaving verkeersvoorschriften;³³
- is hoogte betalingsregeling redelijk gelet op hoogte beslagvrije voet;³⁴
- verrekenen, zonder rekening te houden met de beslagvrije voet;³⁵
- het uitvaardigen van een dwangbevel, terwijl er volgens de klager geen aanmaning is ontvangen;³⁶
- loonvordering ingesteld door belastingdienst terwijl dwangbevel betekend is op oud adres;³⁷
- het pas afwijzen van een verzoek om een betalingsregeling nadat het dwangbevel is betekend.³⁸

Naast de gedragingen van het bestuursorgaan zelf, kan het bestuursorgaan ook aangesproken worden op gedragingen van een gerechtsdeurwaarder die met de executie van de geldvordering is belast. De Nationale ombudsman overweegt bijvoorbeeld met betrekking tot een klacht jegens het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) over de wijze waarop een gerechtsdeurwaarder een dwangbevel heeft geëxecuteerd, het volgende:

‘Overigens blijft een bestuursorgaan dat opdrachten verstrekt aan een derde in het kader van de uitvoering van een aan dit bestuursorgaan opgedragen wettelijke taak, in beginsel verantwoordelijk voor de wijze waarop die derde de opdracht uitvoert. Het op voorhand afwijzen van aansprakelijkheid voor de handwijze van de derde door het desbetreffende bestuursorgaan getuigt niet van een juiste rechtsopvatting.’³⁹

Het handelen van de gerechtsdeurwaarder kan dus op indirecte wijze worden aangekaart bij de Nationale ombudsman, door een klacht in te dienen tegen het bestuursorgaan in wiens

opdracht de gerechtsdeurwaarder handelt. Daarnaast is het sinds 30 juni 1998 ook mogelijk rechtstreeks bij de Nationale ombudsman te klagen over een gedraging van een gerechtsdeurwaarder. Over zijn bevoegdheid zegt de Nationale ombudsman in het jaarverslag van 1998:

‘Ook gerechtsdeurwaarders worden, voor zover zij ambtshandelingen verrichten, door de Nationale ombudsman aangemerkt als bestuursorgaan. Zij zijn bij die taakuitoefening immers met openbaar gezag bekleed. Aangezien gerechtsdeurwaarders niet van de werking van de WNo zijn uitgezonderd, is de Nationale ombudsman sinds de op 30 juni 1998 in werking getreden wijziging van de WNo⁴⁰ (...) bevoegd om hun gedragingen te onderzoeken voor zover het gaat om de uitvoering van taken die tot het domeinmonopolie van de gerechtsdeurwaarder behoren: het uitbrengen van exploitatie, de tenuitvoerlegging van vonnissen en akten, en gerechtswerkzaamheden. (...) Op werkzaamheden van gerechtsdeurwaarders die niet tot hun ambtelijke taken kunnen worden gerekend, zoals bijvoorbeeld de uitoefening van het incassobedrijf en het verlenen van rechtsbijstand is de WNo niet van toepassing.’⁴¹

Er zijn bij de Nationale ombudsman nog maar weinig klachten ingediend over gedragingen van gerechtsdeurwaarders. Voorbeelden zijn:

- niet correcte bejegening door gerechtsdeurwaarder;⁴²
- beslagvrije voet voor alleenstaanden in plaats van voor samenwonenden toegepast;⁴³
- zonder onderzoek naar de juistheid van het door het CJIB opgegeven woonadres incassomaatregelen nemen op het vroegere adres van de schuldenaar.⁴⁴

Het geringe aantal klachten zal voor een belangrijk deel te maken hebben met de onbekendheid dat de Nationale ombudsman bevoegd is om over ambtshandelingen van gerechtsdeurwaarders te oordelen. Bovendien kunnen mensen ook een andere weg bewandelen, namelijk het tuchtrecht.

Tijdens de parlementaire behandeling van de Gerechtsdeurwaarderswet is op diverse momenten aandacht gevraagd voor de samenloop van de tuchtrechtspraak en het klachtrecht bij de Nationale ombudsman.⁴⁵ Er is een

gedeeltelijke overlap en er zijn verschillen tussen beide procedures en dat zou verwarrend en onwenselijk zijn. Op zich is dat terecht.

De tuchtrechtspraak omvat zowel de ambtelijke als de niet-ambtelijke werkzaamheden van de gerechtsdeurwaarder, terwijl de Nationale ombudsman slechts bevoegd is te oordelen over de ambtelijke werkzaamheden. In de praktijk lopen de ambtshandelingen en de niet-ambtelijke handelingen nogal eens door elkaar, met het gevolg dat voor de burger lastig kan zijn te beoordelen of de Nationale ombudsman bevoegd is.

Een ander verschil is dat voor de procedure bij de Nationale ombudsman het kenbaarheidvereiste geldt, dat wil zeggen dat er eerst bij het bestuursorgaan conform hoofdstuk 9 van de Awb geklaagd dient te worden alvorens een klacht bij de Nationale ombudsman ingediend kan worden. Dit geldt niet voor het tuchtrecht. De tuchtrechtspraak heeft bovendien een heel scala aan sanctiemogelijkheden, terwijl de Nationale ombudsman slechts een niet-bindende uitspraak kan doen, die overigens in de praktijk wel het nodige gezag heeft.

De Staatssecretaris van Justitie ziet ook deze samenloopproblemen, maar constateert ook dat er nog maar weinig klachten zijn ingediend bij de Nationale ombudsman. Op termijn acht hij het niet uitgesloten dat er voor de bevoegdheid van de Nationale ombudsman ten aanzien van gerechtsdeurwaarders een uitzondering komt in de Wet Nationale ombudsman.⁴⁶

Met de komst van het wettelijk extern tuchtrecht is er mijns inziens geen reden aanwezig om de Nationale ombudsman bevoegd te laten om over ambtshandelingen van gerechtsdeurwaarders te oordelen. De mogelijkheden van de Nationale ombudsman zijn ten opzichte van het wettelijk extern tuchtrecht immers erg beperkt. Bij de Nationale ombudsman klagen tegen bestuursorganen die optreden als schuldeiser en over diens verantwoordelijkheid voor het handelen van de gerechtsdeurwaarder blijft zeker zinnig.

André Moerman

Mr. A.J. Moerman is o.a. werkbegeleider sociaal raadsliedenwerk bij St. Passade, voorheen Welzijn Arnhem

Noten

- 1 Zie voor een kort historisch overzicht: Rosmalen, W.C.J., 'De nieuwe Gerechtsdeurwaarderswet: kwart-eeuw lobby loont!', *Executief*, 2001, nr. 6, p. 105-106.
- 2 Opstelten, I.W., e.a., 'Project Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit; rapport van de werkgroep Gerechtsdeurwaarders', Den Haag, Ministerie van Economische Zaken en Justitie, 1997.
- 3 Kamerstukken II 1998/99, 22775, nr. 14, artikel 18.
- 4 Kamerstukken II 1998/99, 22775, nr. 15, p. 7-10.
- 5 Voor 1 januari 2002 was deze bepaling opgenomen in artikel 57 lid 5 Rv.
- 6 Klok, P., 'Deurwaarder feller door vrije markt', *Volkskrant*, 14 juli 2001.
- 7 Winkel, A.R. van der, e.a., *Schuldenaarstarieven Ambtshandelingen Gerechtsdeurwaarders*, Sdu: Den Haag 2001.
- 8 Stb. 2001, 325. De tarieven zijn laatst gewijzigd bij AMvB, Stb. 2001, 600.
- 9 Winkel 2001, p. 9 (zie noot 7).
- 10 Stb. 2001, 325, p. 17.
- 11 Winkel 2001, p. 14 (zie noot 7).
- 12 Circulaire Binnentreden door (gerechts)deurwaarders, *Stcrt.* 2001, 135, p. 9.
- 13 Volgens de toelichting op artikel 5 (de geheimhoudingsbepaling) van de Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders mag een gerechtsdeurwaarder alleen in zee gaan met informatiebureaus die kunnen aantonen op rechtmatige wijze gegevens te verwerven. Zie voor onderzoeksrapporten over handelsinformatiebureaus: www.registratiekamer.nl.
- 14 Winkel 2001, p. 28 (zie noot 7).
- 15 De redactie, 'Informatiekosten', *Executief*, 2001 nr. 9, p. 155.
- 16 Hiervan is sprake wanneer de opdrachtgever geen ondernemer is in de zin van artikel 7 van de Wet op de Omzetbelasting 1968, of indien de vordering betrekking heeft op een vrijgestelde prestatie als bedoeld in artikel 11 van de Wet op de Omzetbelasting 1968.
- 17 'Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders', *Stcrt.* 2001, 132, p. 13.
- 18 Wanneer de (kandidaat-)gerechtsdeurwaarder het ambt inmiddels heeft verlaten blijft het tuchtrecht van toepassing ten aanzien van het handelen en nalaten gedurende de periode dat hij nog als deurwaarder werkzaam was (artikel 34 lid 5 Gdw).
- 19 Stille, A.L.G.A., 'Het nieuwe tuchtrecht in de Gerechtsdeurwaarderswet', *Executief*, 2001 nr. 7/8, p. 130.
- 20 'Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders', *Stcrt.* 2001, 132, p. 13.

- 21 Kamerstukken II, 1993-1994, 22775, nr. 6, p. 5.
- 22 Stille 2001, p.131 (zie noot 19).
- 23 Beschikking Kamer van Beroep KVG, 27 mei 1998, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1998, p. 146-148.
- 24 Beschikking Landelijke Tuchtkamer KVG, 14 augustus 1997, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1997, p. 260-263.
- 25 Beschikking Landelijke Tuchtkamer KVG, 15 november 1996, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1997, p. 42-43.
- 26 Beschikking Landelijke Tuchtkamer KVG, 9 oktober 1992, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1993, p. 28-29.
- 27 Beschikking Kamer van Beroep KVG, 13 maart 1992, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1992, p. 112-115.
- 28 Beschikking Landelijke Tuchtkamer KVG, 20 april 1999, *Executief*, 2000, nr. 5, p. 105-106.
- 29 Beschikking Landelijke Tuchtkamer KVG, 23 april 1999, *Executief*, 2000, nr. 6, p. 122-123.
- 30 Beschikking Landelijke Tuchtkamer KVG, 13 maart 1997, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1998, p. 123-127.
- 31 Beschikking Kamer van Beroep KVG, 30 juni 1999, *Executief*, 2000, nr. 10, p. 223-224.
- 32 Beschikking Kamer van Beroep KVG, 8 oktober 1997, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1997, p. 255-260.
- 33 N.o. 18 oktober 1996, rapport 96/519.
- 34 N.o. 21 februari 1994, rapport 94/079 en N.o. 28 april 1994, rapport 94/251.
- 35 N.o. 13 augustus 1993, rapport 93/563, N.o. 25 augustus 1993, rapport 93/601, N.o. 10 september 1993, rapport 93/646 en N.o. 22 juli 1994, rapport 94/468.
- 36 N.o. 25 maart 1996, rapport 96/131, N.o. 7 december 1993, rapport 93/920, N.o. 16 november 1993, rapport 93/852, N.o. 3 november 1993, rapport 93/810, N.o. 6 mei 1993, rapport 93/314, N.o. 17 december 1992, rapport 92/933 en N.o. 2 februari 1990, rapport 90/040.
- 37 N.o. 3 augustus 1998, rapport 98/322.
- 38 N.o. 11 mei 1994, rapport 94/284.
- 39 N.o. 12 juli 1996, rapport 96/311.
- 40 Vanaf 30 juni 1998 is de WNo in die zin gewijzigd dat de Nationale ombudsman bevoegd is om over gedragingen van alle bestuursorganen te oordelen, voor zover dit niet bij algemene maatregel van bestuur is uitgezonderd (artikel 1a lid 1 sub e WNo): Stb. 1998, 358. Voordien moest het bestuursorgaan bij AMvB zijn aangewezen en de gerechtsdeurwaarder behoorde daar niet toe.
- 41 Kamerstukken II 1998/99, 26445, nr. 1-2, p. 110.
- 42 Zie bijvoorbeeld N.o. 23 augustus 1999, rapport 99/366.
- 43 N.o. 9 februari 2001, rapport 01/035.
- 44 N.o. 27 juli 2001, rapport 01/228.
- 45 Zie bijvoorbeeld: *Handelingen II 1999/00*, p. 72-4827, 4836 en 4838.
- 46 Kamerstukken I 2000/01, 22775, nr. 109, p. 3-4 en *Handelingen II 1999/00*, p. 73-4884.